

AKADEMISK FRIFHET!

Gröna Studenters forskningspolitiska program.

Publicerat maj 2010

Antaget av Gröna Studenters riksstyrelse 2010-03-21

Gröna Studenter är Miljöpartiets studentförbund

www.gronastudenter.se

AKADEMISK FRIHET

GRÖNA STUDENTERS FORSKNINGSPOLITISKA PROGRAM

Gröna studenters forskningspolitiska program är ett komplement till idéprogrammet och behandlar forskning och forskarutbildningen. Högskolan generellt och universitets- och högskoleutbildningar behandlas i idéprogrammet.

Akademisk frihet

Akademisk frihet möjliggör självständigt bedrivna forskning, kreativt intellektuellt arbete och utbildning men den akademiska friheten är också viktig för samhället i stort. Vetenskaplig frihet är viktig för det kulturella klimatet, demokratin och för samhällets utvecklingsförmåga. Gröna studenter anser att det är grundläggande i forsknings- och högskolepolitiken att den akademiska friheten värnas. Universitet och högskolor skall generellt sett ges större självständighet och oberoende. Högskolorna ska själva bestämma över utförande och de vetenskapliga aspekterna av sin verksamhet. Det kollegiala ledarskapet inom högskolevärlden bör värnas.

Universitetens roll i samhället

Gröna Studenters kunskapssyn utgår från förståelse, kreativitet och lust att lära samt en vision om det livslånga lärandet. Här spelar högskolan en viktig roll. Gröna studenter anser att den s.k. tredje uppgiften, högskolan folkbildande verksamhet, är viktig och bör utvecklas och stärkas samt att tillräckliga resurser för detta avsätts. Forskningsresultat och vetenskap skall kommuniceras med allmänheten.

Gröna studenter anser att det är en självklarhet att allmänheten och andra forskare ska ha fri tillgång till allt material som finansierats av allmänna medel. Ett sätt att garantera detta är med s.k. Open Access, vilket innebär att vetenskapliga resultat görs fritt tillgängliga via Internet. Vi anser att publicerad offentligt finansierad forskning ska vara gratis att läsa, ladda ner, kopiera och sprida. Publicerade forskningsresultat kan på så sätt spridas snabbare och mer

effektivt inom forskarvärlden och till allmänheten.

Forskarutbildningen

Doktoranders inflytande och rättssäkerhet skall garanteras genom lagstiftning. Gröna studenter anser att det är statens uppgift att slå vakt om att rättstatliga principer upprätthålls och efterlevs i en kollegialt styrd organisation.

Generellt sett anser vi att forskarutbildningen skall betraktas som en anställning. Det innebär att alla forskarutbildningsplatser skall utlysas offentligt och att alla doktorander skall erhålla doktorandtjänst. För förbättra anställningsvillkoren för unga forskare och doktorander anser Gröna studenter att staten bör öronmärka pengar för studiefinansiering i forskarutbildningen och för postdoktorbefattningar. Vi anser även att utbildningsbidraget bör avskaffas. Utbildningsbidraget är skattepliktigt, men ger inte samma sociala förmåner och försäkringsskydd som en anställning. Utbildningsbidrag är ingen anställning, därför finns heller ingen formellt reglerad arbetstid eller semesterrätt.

Skuggdoktorander, personer som arbetar som doktorander utan att vara antagna till forskarutbildningen, saknar helt sociala rättigheter vilket får aldrig accepteras. Mycket har gjorts de senaste åren för att förbättra situationen men fortfarande förekommer problemet. Ett sätt att komma tillrätta med problemet är att helt avskaffa stipendiefinansiering. I de fall doktorander har s.k. annan finansiering, exempelvis i form av stipendier från annat land, bör högskolan ges resurser för att gå in och betala mellanskillnaden så att doktoranden i fråga får doktorandtjänst.

Utländska doktorander

Villkoren för svenska och utländska doktorander vid samma institution på svenska universitet och högskolor kan variera kraftigt. Gröna studenter anser att svenska och utländ-

ska doktorander skall behandlas lika när det gäller studieresultat och krav på finansieringsformer. Universitet och högskolor har även ett ansvar för att utländska doktorander ska komma in i det svenska samhället, exempelvis genom att erbjuda kurser i svenska och sociala aktiviteter.

Många utländska doktorander får stipendier hemifrån som inte tar hänsyn till kostnadsläget i Sverige och ställer doktoranden helt utanför alla trygghetssystem. Stipendiefinansieringen är vanligast för doktorander från länder utanför Europa. En doktorand som inom ramen för ett utbytesprogram med en utländsk högskola är antagen i Sverige skall behandlas likvärdigt med andra doktorander.

Vikten av grundforskning

Gröna studenter anser att ökad kunskap har ett egenvärde och ökar förståelsen för omvärlden oavsett om kunskapen är av kommersiellt intresse eller inte. Kortsiktiga, kommersiella nyttokrav riskerar att utarma grundforskningen och leda till en forskkjutning mot forskning med endast rent kommersiellt värde. Framsteg inom grundforskning, som bedrivits uteslutande för kunskapens egen skull, är en nödvändig förutsättning för framtida kommersiella genombrott och en framgångsrik spetsforskning. Gröna studenter anser därför att den icke öronmärkta forskningsfinansieringen bör öka. Vi anser att högskolorna själva är kapabla att avgöra vilken grundforskning som är av hög kvalitet värd att satsa på. Om universitet och högskolor får större frihet är det nödvändigt med stor offentlig insyn och att jämställdhetssträvanden garanteras. Grundforskningen ska vara forskarinitierad och nyfikenhetsstyrd, och trenden som idag går mot att alltmer strategiskt riktade medel till grundforskningen måste brytas. För att garantera detta anser vi att grundforskningen ska tryggas av staten genom en långsiktig finansiering där resurser sprids till samtliga vetenskapsområden.

Strategiska satsningar

Arbetet med breddad rekrytering till forskarutbildningen och ökad jämställdhet liksom satsningar på förnyelsebar energi och klimatforskning är resultatet av medvetna politiska satsningar. Det är rimligt att en del av de pengar som samhället satsar på forskning kan vara föremål för politiska prioriteringar och strategiska satsningar men detta får inte gå ut över grundforskningen eller universitetens och högskolornas frihet att själva utforma sin verksamhet. Gröna studenter anser att strategiska satsningar inom vissa forskningsområden ska ske utöver den ordinarie forskningsfinansieringen samt att övriga satsningar, exempelvis på jämställdhet och breddad rekrytering, ges tillräckliga resurser för att inte konkurrera med resurser för kvalitet i forskarutbildningen eller resurser för undervisning och forskning.

Forskningsfinansiering

Allt fler forskare tillbringar allt mer tid med att skriva ansökningar om forskningsmedel vilket går ut över undervisning och forskning. De fasta resurser som universitet och högskolor har räcker inte långt. Därför anser Gröna studenter att huvuddelen av forskningen i Sverige ska få en långsiktig finansiering, framför allt när det gäller löner och vetenskaplig infrastruktur, samt garantera att resurser sprids till samtliga vetenskapsområden.

Finansiering genom exempelvis forskningsråd dit forskarna kan vända sig och ansöka om pengar bör användas som ett komplement för att premiera högkvalitativ, tillämpad och strategiskt viktig forskning. Vid finansiering genom forskningsråd anser vi att kvalitetsbedömning inte enbart kan grunda sig på citeringsindex, tidigare lyckade ansökningar och hur många publikationer den sökande har. Detta missgynnar tydligt doktorander och unga forskare som försöker meritiera sig och bygga upp

en egen forskargrupp. Forskningsrådets bedömningsgrunder är också viktiga ur jämställdhetsperspektiv.

Forskningspolitiken får inte bli ett köpsläende mellan olika intressen vilket är motsatsen till den långsiktighet som är en förutsättning för framgångsrik forskning. Därför skall staten inte detaljstyra forskningen vilket äventyrar högskolornas beroende och riskerar att leda till ett kortsiktigt agerande. Gröna studenter anser därför att strategisk forskning som är politiskt initierad inte skall ingå som en del i den ordinarie forskningsbudgeten utan finansieras med andra medel.

Industrisamarbeten och uppdragsforskning

Att universitet och högskolor samarbetar med industrin är ofta positivt då det ger en arbetsmarknadsanknytning i forskarutbildningen. Mycket forskning bedrivs utanför universitetsvärlden på exempelvis andra myndigheter och företag. Många doktorander går därför inte vidare inom universitets- och högskolevärlden. Det finns dock också risker med alltför omfattande industrisamarbeten. Dessa samarbeten får inte strida mot de krav som ställs i högskoleförordningen. Det är också viktigt med en stor offentlig insyn. Gröna studenter anser att vid uppdragsforskning så måste forskarnas integritet säkerställas samt att det måste tydliggöras vem som äger rätten till forskningsresultat.